

Ami elválaszt és összeköt

„A szomszédos cellákban két rab, akik megfelelő jelekkel a falat kopogtatva érintkeznek egymással. A fal elválasztja őket, de ugyanakkor a fal teszi lehetővé számukra a kapcsolattartást. Ugyanez érvényes ránk és Istenre. Minden, ami elválaszt tőle, össze is köt vele”, jegyezte föl Simone Weil (in: *Aufmerksamkeit für das Alltägliche*).

Vajon nem érvényes-e ez a sebeinkre is, azokra, amelyeket megtalálunk a saját életünkben és a szívünkben, és azoknak az embereknek a sebeire, akikkel találkozunk, és azokra a sebekre is, amelyekről semmit sem akarunk tudni? E sebek mindegyike nem rejti-e mind a szétválás, mind az összekapcsolódás lehetőségét az Istenhez fűződő kapcsolatban vagy – amint mások nevezik Istent – az élet értelmével kapcsolatban? A megsebesülés tapasztalata nem olyasmí-e, *ami megrendíti ezt az értelmet* (és az értelmességbe vetett bizalmat), ami gyakran értelem nélkülinek és értelemellenesnek tűnik – és mégis olyasmí, ami út lehet *a dolgok értelmének mélyebb megértéséhez*, mégpedig az elszenvedett vagy a másokkal együtt hordozott fájdalom értelmének mélyebb megértéséhez?

Amikor itt sebekről van szó, akkor *nem csupán a testi fájdalmakat tartjuk szem előtt*, még ha a test legkülönbözőbb sérülései, betegségei vagy velünk született fejlődési rendellenességei lehetnek is ilyen sebek, és gyakran azok is. Tehát *ne csupán szegénységről, erőszakról és társadalmi igazságtalanságról* legyen szó, még ha ezek a fájdalmas – és biblikusan szólva „égbe kiáltó” – rémségek természetesen nem hiányozhatnak is abból a felsorolásból, amelyet nem szabad szem elől téveszteni. *Ne csak* a legintimebb emberi kapcsolatok, különösképpen a házasságok és a családok töréseiről és „rákos fekélyeiről” legyen szó, még ha ezek olyan sebek is, amelyek éppen korunkban oly sok embert megsemmisítenek, és oly sok hosszú távú és gyógyíthatatlan sebhelyet hagynak is hátra, hogy tulajdonképpen sohasem tehetünk elég sokat a megelőzés és e „civilizációs betegségek” gyógyítása érdekében. *Ne csak* arról a sok fajda-

lomról legyen szó, amit a körülötünk lévő emberek elszenvednek, úgyhogy már nem is nevezhetjük őket csupán egyedi magántüneteknek, hanem *a kor sebeinek*, amelyek „társadalmi bűneinkkel” függenek össze: az elhagyatottság érzéséről, az elidegenedésről, a depresszióról, a nagyvárosok embertömegében átélt magányosságról, a keserű szomorúságról a tömegszórakozás közepette vagy a szeretet, a közelség és a gyengédség iránti kielégületlen szomjúságról a zajos slágerek közepette, amelyek minden versszakban össze-vissza ragozzák a „szeretet” szót.

Mindezt szem előtt tartom, és még sok mást is. Szemem előtt állnak „a hit sebesülései” is – és ezen távolról sem csak a „vallási nehézségeket” vagy a vallásos, hívő embereknek az egyházzal kapcsolatos nehézségeit értem (jóllehet ezek is mind beletartoznak a fájdalmak listájába). *Ugyanis minden valódi sebesülés a hit sebesülése is* (és mindenekelőtt az), és mint ilyen talán olyan sebhelyeket hagy hátra, amelyeknek hosszú időre van szükségük a gyógyuláshoz, mivel gyakran nem vallják be őket, ismeretlenek és kezeletlenek maradnak. Mert minden valós sebesülés kizökkenti az embert *a világ és az élet értelmébe vetett bizalom* (többnyire burkolt, nem tudatosult) nyugalmából, amiből valamilyen mértékben valamennyien erőt merítünk az élethez és a túléléshez. Ebből az élet értelmébe vetett hitből és bizalomból élünk valamennyien, még ha nem mindannyian vallási kifejezésekkel nevezzük is meg ezt az értelmet.

Ez az az *ős-bizalom*, amelyet ha különböző mértékben is, de bizonyos mértékben valamennyien osztunk – és amennyiben osztjuk, egészséges emberek vagyunk, azaz olyan emberek, akik tisztában vannak önmagukkal, és igent tudnak mondani a világunkra és az életpályájukra. Ha van valami, ami az emberben „a vallás természetes alapját” képezi (még messze távol a vallás minden intézményi, elméleti és rituális formájától), akkor az nem más, mint ez az önmagunkra és a kozmoszra kimondott „Igen”, amelyet nem tudatosan ugyan, de

minden értelmes gondolatunkkal és minden értelmes cselekvésünkkel megerősítünk. Sebesüléseinkben az a legfájdalmasabb, hogy kiragadnak minket az élet értelmének megéléséből, hogy megkérdőjelezzik azt („Miért? Miért éppen én? Miért ez, és nem egy másik?”) – és a sebek legnagyobb veszélye abban áll, hogy örökre alááshatják bennünk ezt az ősbizalmat.

Ebben a kérdésben azonban, amelyet a fájdalom vet föl bennünk, egyidejűleg benne van annak a lehetősége is, hogy *keressük és megtaláljuk ezt az értelmet* – hogy azt, amit eddig tudattalanul, burkoltan éltünk meg, immár megfontolás tárgyává és a szív ügyévé tegyük. Sok ember éppen a fájdalom éjszakaijában (mégpedig inkább annak végén, mint rögtön a kezdetén, vagyis csak „a virradat előtti órában”) fedezte föl újból a maga számára ezt az értelmet, és tudta nagyon mélyen átélni.

A fájdalom csak akkor válik ama fallá, amely *elválaszt, de egyidejűleg össze is kapcsol* minket az élet értelmével (vagy Istennel, ahogyan némelyek nevezik ezt az értelmet) – ha nem maradunk fásultan ülve a fal előtt, hanem „kopogtatunk rajta”, és mindenekelőtt fülünk a másik oldalról jövő kopogtatásra. Mindenestre fontos, hogy jól értsük azt a jelbeszédet, amelyre ez a kommunikáció rá van utalva.

A „vallásos nevelésnek” (amit egy fiatal cseh teológusnő és pedagógus, Z. Svobodová találóan „nemközömbösségre nevelésnek” nevez) talán többnek kellene lennie, mint a bibliai történetekből vett adatok elsajátításának; inkább arra irányuló fáradozásnak kellene lennie, hogy *megtanuljuk ezeknek a szimbólumoknak a nyelvét*, ami nélkül az a veszély fenyeget minket, hogy (különösen az életvizsgák időszakában) kétségbeesett, elszigetelt rabokká válunk.

Tomáš Halík

Forrás: T. H.: *Berühre die Wunden*, Herder Verlag, 2017, 126-129.

(részleges fordítás)